

SENDİKA

Sayın Av. Nebil Varuy
Vakıflar han kat:1
Sirkeci/İstanbul

15 Haziran 1967

Yıl: 1, Sayı: 18

Fiatı: 25 Kuruş

15 GÜNDE BİR ÇIKAR FIKIR VE SANAT GAZETESİ

Başyazı

İşçiye karşı bir işçi örgütü

ENDER ETKİ

Dünyadaki işçi işveren ilişkileri incelendiğinde işverenlerin işçileri daima çok çalıştırıp az ücret ödeyerek çok kâr sağlamak yolunu seçtikleri görülür. Sanayi devriminin başlamasıyla, İngiltere, Almanya ve Fransa gibi sanayi memleketlerindeki işçiler işverenlerin ağır sosyal ve ekonomik baskısı altında bunalmışlardı. Emeklerinin değerini almak için kuvvetli olmanın gerektiğini kavramışlar ve örgütlenerek işverenlerle uzun seneler çetin mücadeleler yapmışlardır. Önceleri tarafsız kalan hattâ işverenleri koruyan devlet, işçilerin mücadele gücü karşısında iş hayatına karışmak gerektiğini duymuş, zaman zaman çalışma hayatını düzenleyici yasalar koymuş ve İngiltere, 1887; Almanya 1869; Fransa ise 1885 senelerinde işçiler ve emeğin düzenlenmesiyle ilgili bütün yasaları çıkarılmışlardır. Bizde ise devletin iş hayatına karışması 1924 yılında toplanan Millî İktisat kongresi ile başlamış ancak işçileri ilgilendiren kararlar 1936 yılına kadar geciktirilmiştir ve 3008 sayılı iş kanunu ile işçi işveren ilişkileri düzenlenmiştir. 1961 Anayasası sendikalar ile toplu sözleşme ve grev haklarını getirmiş, toplu sözleşmelerde iş kanunu taban olarak alınmış ve yararlı olmuştur. Ancak, özel sektörde, türlü baskı ve güçlükler yüzünden örgütlenememiş işçilerin durumu 1936 yılı koşullarına göre hazırlanan 3008 sayılı iş kanunu ile değerlendirilmektedir. 1936 yılı koşullarına göre hazırlanan kanun yeni Anayasamızın öngördüğü ekonomik ve sosyal koşullar niteliğinde yeniden düzenlenmesi zorunluluğu hissedilmiş ve bu yola gidilmiştir. Yeni iş kanunu tasarısı mecliste görüşüldüğü sıralarda özel sektör Bakanlar toplantısı yapılmış ve özel sektörün görüşü bakanlara iletilmiştir. Bakanlara iletilen bu görüşlerin içinde işçileri di-

Sonu Sayfa 4 de)

TARİHİN SESİ VE İŞÇİ SORUNLARI

« Bütün ihtilallerin oluş nedeni ekonomik sıkıntılara ve adaletsiz gelir dağılımlarına dayalıdır. »

• VAHİT İRGAT •

Düşün adamları, ekonomik sorunların çözülmesi konusunda çeşitli yasalar ortaya koymuşlar; bütün insanların mutluluğu için bu yasaları devrimci bir anlayış içinde geliştirmişlerdir; ama bu yasaların hiç birisi, yasa istemlerine göre uygulanmamış; her devirde burjuvalar ve onların temsilcileri ekonomik düzeni bozmuşlar ve yasalarını rayından çıkarmışlardır.

İşte bunun için zaman zaman sınıflar doğmuş, aralarında çatışmalar meydana gelmiş ve kavgalar olmuştur. Oysaki burjuvalar sömürü düzenini sürdürmekten vazgeçseler; insanın insan gibi yaşaması gerektiğini bir anlasalar, yani dünyanın salt kendileri için yaratılmadığını bir duyabilse-

ler gönüllerinde bu kavgaların hiç birisi olmazdı ve belki de insanlar savaşı bilmezlerdi...

Bütün ihtilallerin oluş nedeni; ekonomik sıkıntılara adaletsiz gelir dağılımlarına dayalıdır. Bu kanlı ihtilalleri düşündükçe; top-

Sonu Sayfa 4 de)

BÜTÜN YOLLAR EKONOMİK BİR ALANDAN GEÇER

• MUTLU HAZER •

Her günün bitiminde yeni bir gün doğuyor...

Her gün kendi olayları kendi dönüşümleri ve oluşumları ile birlikte kişioğlunu bir sona iliyor; ama insanlar yine var, toplum yine bütün sorunları ile birlikte yaşamını sürdürüyor. Yani insanlar, hiç durma-

dan yeni aşamalara doğru, bazen yavaş, bazen hızlı adımlarla gidiyor; ama bütün bunlar, yani insanın kendi sorunları, düşünmeyen bir insanın önünde, bir hiçten başka bir şey değildir; çünkü düşünmeyen bir insanı var saymak us dışın-

Sonu Sayfa 4 de)

DİSK Genel Başkanı Başbakan'a Protesto Telgrafı Gönderdi

Bakanlarla sendika yöneticilerinin altı ayda bir yapılan toplantısına yalnız Türk-İş Konfederasyonu yöneticileri ve konfederasyona bağlı sendikacılar katılmıştır. Oysa kanuna göre bugün memleketimizde iki işçi konfederasyonu bulunmaktadır. 100.000 işçiyi temsil eden DİSK Konfederasyonu yöneticilerinin toplantıya davet edilmemiş olması üzerine, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler Başbakan'a bir protesto telgrafı göndermiştir. Telgraf metni şudur:

Sayın Süleyman Demirel
Başbakan

ANKARA

Hükümetlerin, yurt sorunlarını sermaye ve işçi sınıflarının temsilcileri ile görüşmesi, demokratik düzenin kaçınılmaz gereğidir.

(Baştarafı Sayfa 3 de)

KARABÜK DEMİR-ÇELİK İŞLETMELERİ YÖNETİM KURULUNUN ALDIĞI KARARLAR HÜKÜMSÜZDÜR

• NURİ KARA •

440 Sayılı yasaya göre, Demir Çelik İşletmelerinin yönetim kurulunda da bir tane işçi temsilcisi üye bulunması gerekmektedir. Ancak bu üye, diğer üyeler gibi ilgili bakanlıklarca atanmaz; işçi örgütleri tarafından seçilir. Seçilen üyenin seçildiği ilgili bakanlıklara ve müesseseye sadece bildirilir.

İşçi üyenin ne şekilde seçileceği de ilgili tüzüğün 13. Maddesinde belirtilmiştir. Bu maddenin (C) fıkrası şöyledir:

«C) Bu nitelikte sendika bulunmadığı takdirde, teşekkül ve müesseselerin işyerlerinde en çok işçi teşekküllerini bünyesinde toplayan konfederasyonun yönetim kurulu işçi üyeyi seçmeğe yetkilidir.»

Daha önceki yazılarımızda da belirttiğimiz gibi, bu maddeye göre, Demir Çelik İşletmelerinde bir tek üyeye dahi sahip bulunmayan Türk-İş Konfederasyonu'nun işçi üye seçmeye hiç bir şekilde yetkisi yoktur.

Görüldüğü ki, madde çok açık bir şekilde Türk-İş bu üyeyi seçemez demektir. Bu maddeyi anlamak için ne hukukçu ne de milletvekili veya bakan olmaya lüzum vardır. Sadece iyi niyet sahibi olmak, Türk yasalarının karşısında bulunmamak, haktan ve adaletten yana olmak kâfidir.

Fakat, siyasi kanaatleri ve kişisel çıkarları için vicdan denilen o büyük varlığı dahi unutan Demir Çelik İşletmeleri üst idare kadrosu ve yine aynı kanaatlerle hukuku katleden hukukçuları bu yasayı hiçe saymış, iş yerindeki kendisine bağlı işçi üyeyi seçmeye tek yetkili (DİSK) in seçtiği adaya itiraz ederek, seçilmesinin hiç bir hukuki değeri olmayan, Türk-İş'in adayını bir takım emrivakiler ve oldu bittilerle yönetim kurulu üyeliğine yerleştirmişlerdir.

Şurası muhakkakki: Bu kanun ve hukuk dışı hareketin hesabı mutlaka sorulacak ve mutlaka bu kararlar iptal edilecektir. Çünkü, bu memleket, haktan ve adaletten yana olan adalet müesseseleri vardır. Çıkardıkları yasaların bir aşiret beyliği anlayışı ile, üç beş kişinin çıkarları için kullanılıp, büyük Türk milletinin adalet ve yasalara güveninin sarsılmasına hiçbir zaman müsaade etmeyecek Büyük Millet Meclisi vardır.

Hukuki, hiçbir değer taşımayan bir yönetim kurulu üyesinin iştirak ettiği bir toplantıda alınan kararların da hukuki bir değer taşımayacağı ve hükümsüz olacağı tabiidir.

Hal böyle iken, işletme ilgilileri nasıl oluyor da, bile bile bu yola gidiyor ve sorumsuzca hareket ediyorlar? Bu büyük skandala meydan verecek cesareti nereden ve kimden alıyorlar? Yarın iptal edilebilecek kararlarından ve tazminat davalarından sonra, işletmeyi büyük maddi zararlara sokmalarının hesabını nasıl verecekler?

N. Varuy
tarafından
TUSTAV'a
bağışlanmıştır

Çağdaş aşk

Kalacak bu gençliğim yarına
kalacak bu yeminim
benim halkım aç ve perişan
benim halkım yoksul ve çıplak yaşarken
ben burjuva aşkı yaşamıyacağım

benim aşkıım dağları deler
ama Ferhat ile Şirin'in aşkı değil
benim aşkıım çölleri dolandır
ama Leylâ ile Mecnun'un aşkı değil
benim aşkıım ölü canlara türküler söyler
ama Kerem ile Aslımın aşkı değil
benim aşkıım milyonlarca Elifin peşindedir
ama Karacaoğlanın aşkı değil
benim aşkıım kelepçesiz bileklerde yaşar
zindansız ülkelerde yaşar
insanların özgür ve bağımsız olduğu
insanların korkusuz olduğu ülkelerde
benim aşkıım insanı sevmekle başlar
insanı sevmekle biter

ey Kaygusuzlar ey Pir Sultanlar
insanı insanın sömürdüğü şu yeryüzünde
zincire vurulmuş milyonların sesini yansıtan
milyonların kurtuluşu için zincire vurulan
ve zindanlarda çürüyen adsız kahramanlar
bir savaşın kanı sulamıştı yeryüzünü
bir savaşın kanı kurutuyor yeryüzünü
ben yine de biliyorum ölenlerin ölmediğini
biliyorum yarınların mutlu ve aydınlık geleceğini
çünkü bu benim benim aşkıım
çünkü bu milyonların kurtuluş aşkı
ve ben biliyorum yarın bana gelin olacak güzelin
yeryüzünün en güzel gelini olacağını

bir zincir kuşatır yoksul Anadolumu
bu öyle bir zincir ki
her halkasında sayısız insanın kanı
ve her zindanında sayısız ülküdaşın anısı
milyonlarca yürek şimdi bir yürek gibi coşuyor
korku kentlerden köylerden uzaklaşıyor
korku alıp başını dağlara kaçıyor
bir avuç insan korkuyu kovduğu yerde
yeni bir kurtuluş destanı yaratmak için
zincirleri kelepçeleri kırabilmek için
en olumlu kararını veriyor
«yüzyılların ördüğü ağ yırtılmalı artık
peyeni bir aşkı yaşamak için
İstanbul yıkılmalı artık»

artık beni sarmıyor şu İstanbul
Anadolunun aşını ekmeğini sömüren
Anadolunun kanını canını sömüren
Anadolunun yoksulluğu üstünde taht kuran
ve Anadolunun sırtında
iğrenç bir kambur gibi duran şu İstanbul
beynemi ve benliğimi bir kurt gibi kemiriyor
ey koca İstanbul ey haşarı kurt
sömürge düzenlerinin en haşmetli kenti
aşkı sende yaşayanlara acıyor şimdi kalbim
senin kirli sokaklarını
senin insanı insan olma onurundan yoksun bırakan
kuruluşunu hoyratça kanıyorum
senin kâşanelerinde parklarında yaşanmış aşklara
senin saraylarında yalılarında
senin köşklerinde konaklarında yaşanmış aşklara
en kızgın çizgiyi çekiyorum
çünkü benim aşkıım önce Anadoludan
Anadolunun açlığından
Anadolunun susuzluğundan
Anadolunun kıraç yörelerinden gelir
benim aşkıım yoksul halkımın ezik yüreğinden
büyük boynundan ve alçak gönüllülüğündendir
ya sende yaşanan aşk nedir ey İstanbul
sende yaşanan aşk aşk değil
sende yaşanan aşk
yoksul Anadolunun dişi tırnağı
yoksul Anadolunun eti kemiği
ve yoksul Anadolunun kutsal emeği

şimdi İstanbul buğulu bir gök
minaresi yıkık bir cami avlusudur
kelepçeler sıkır sıkır sıkırdar
Sultanahmedde Balmumcudâ
ve sularında oynasır sömürge gemileri
Anadolu taşımaz hiç bir zaman
senin mandacılara açtığın yüreğini
ne beni sarar ne de halkımı

İsveç'te Sendikaların Politik Ortama Katılışı

(Sayın Engin Ünsal'ın «İsveç'te İşçi Hakları ve Sendikalar» adlı kitabından alınan bu çok ilginç yazıyı okuyucularımıza sunuyoruz.)

Sendikalar varmak istedikleri hedefler yönünden ele alındıkları zaman politikanın dışında kalamayacak kuruluşlardır. Sendikalar ve politika konusu, özellikle az gelişmiş ülkelerde, tartışması çok sık yapılan bir konudur. Konunun az gelişmiş ülkeler yönünden önemi açıktır. Böyle ülkelerde sendikalar henüz teşkilatlanma hamlelerinin ilk yıllarında olduklarından ekonomik yönleri ile zayıf kuruluşlar olarak gözüktüler. Ekonomik yönden gerektiği gibi kuvvetli olmadıklarından toplu sözleşme masalarında temsil ettikleri işçilerin haklarını bir şemsiye altına alamazlar. Yani batı sendikalarında ve batıdaki sanayi ve işçi münasebetleri düzeninde olduğu gibi işçinin sosyal ve ekonomik haklarının korunması sendika - işveren arasında kurulacak dengeye bırakılmamıştır. Batıda devlet yasalar yolu ile bu sahaya müdahale edip işçilere «yasadan doğan» bazı haklar getirmemiştir. Az gelişmiş ülkelerde bunun aksine bir durum vardır. Sendikalar az önce de dediğimiz gibi, henüz yeni olduklarından ekonomik yönden zayıf olduklarından işçiyi her yönü ile koruyamamaktadır. Bunun için hükümetler çalışma saatleri, asgari ücretler, fazla mesai, ücretli tatiller gibi konuları yasalar yolu ile düzenlemiş ve işçi yararına bazı haklar getirmiştir. Az gelişmiş ülkelerdeki işçi hareketlerinin «yasalara dayanma» yani biraz ağır bastığından böyle ülkelerde

sendikalar ve sendikal hareketler bir sınıf hareketi şeklinde değil fakat yasaların verdiği müsaade ile doğru orantılı olarak gelişen bir nitelik arzederler.

Az gelişmiş ülkelerde yasalar sanayii ve işçi münasebetlerinde önemli rol oynadığından ve yasalar da politik ortamın türünü belirler. Sendikaların politika ile ilişkisi çok önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

Öyle sanıyoruz ki, İsveç'teki sendikaların politik ortam ile kurmuş oldukları bağlantı az gelişmiş ülke sendikalarına ışık tutacak ve hattâ yön verecek önemdedir.

Az gelişmiş ülkelerde sendikalar, işçi hareketinin çok yönlü olmasından dolayı, politika dışında kalamayacak kuruluşlardır. Böyle ülkelerde sendikalar kendilerine politik bir kişilik ararlarken amaçlarına giden yoldan sapmalar gösterebilirler. Bunun için, bu konuda örnek vermiş başka ülkelerin sendika ve parti ilişkilerini incelemekte sayısız faydalar vardır. Batı ülkeleri arasında bu yolda en sağlam temellere dayanan İsveç modelini incelemenin az gelişmiş ülkelerde sendikalar ve siyasi partiler arasındaki ilişkiye ışık tutacağı kanısındayız, çünkü İsveç'teki sendikaların politik alanda söz sahibi olma yolundaki çabaları 19. yüzyıl sonlarına yani ülkenin henüz iktisaden gelişmemiş olduğu devirlere rastlar. İs-

veç sendikacılığını model olarak almak bu yönden az gelişmiş ülkeler için önemlidir.

19. Yüztul sonlarına doğru İsveç'in içinde bulunduğu sosyal ekonomik durum bugün Türkiye'nin ya da başka az gelişmiş ülkelerin içinde bulunduğu durumdan daha kötü idi. Sendikalaşma hareketi daha yeni başlamıştı. 1890 yılında bütün İsveç'te ancak 15.000 sendikalı işçi vardı. İşçiler ekonomik yönden çok zayıfladılar. Hızla artan nüfusa yetecek iş sahaları açılıyor ve geniş bir işsizlik ordusu ortaya çıkmaya başlıyordu. Halk, çaresizlik içinde, bir yandan Amerikaya, göç ediyor (1880-1887 arası 347.000 kişi göç etmiştir.) Bir yandan da aydınlık duruma politik yollardan bir çare bulunmasını istiyorlardı. İsveç'te sendikaların bir siyasi parti ile ilişki kurmaları işte bu yıllara rastlar.

1900'den önce İsveç'te nüfusun ancak % 9,5 oy verme hakkına sahipti. Oy verme hakkı toprak sahibi olmaya bağlı olduğundan, ne işçiler ne de köylüler bu hakka sahip olabiliyorlardı. Ulkede ekonomik, politik ve sosyal devrimler yapabilmek için köylü ve işçi sınıfını uyandırmanın ve onları sendikal merkezler etrafında toplamanın zorunluğuna inanan zamanın sosyalistleri 1889 yılında Sosyal Demokrat Partiyi (SDAP) kurmuşlar ve işçilerin örgütlenme çabalarına geniş yardımcı olmuşlardır.

1889 yılında Axel Danielsson adlı bir sosyalist lider işçi hareketinin ekonomik ve politik gücünü birleştirmesi konusunda, «işçi hareketinin ekonomik ve politik yönü birbirinden ayrılmaz. Siyam'lı ikizler gibi birinin yaşamaması ötekini yaşamasına bağlıdır.» demiştir. Gene aynı yıllarda Sosyal Demokrat partinin ünlü başkanı Hjalmar Branting parti organı olan Social demokraten dergisine yazdığı bir yazıda, «işçi hareketini sosyalizmin dışından düşünen sendikacı bir yanılma içindedir. Birinden söz eden, mutlaka ötekinden de söz ediyordu. İşçi hareketi tek kavramdır. Bu hareketin sendika ve politika cephesinde gelişmesi emekçilerin sosyal ve ekonomik kurtuluşunu gerçekleştirecek tek yoldur», demektedir.

Bu düşüncenin ışığı altında çalışmaya başlayan SDAP mensupları işçileri geniş çapta örgütlemeye ça-

senin sevinerek bağına bastığın
sömürge düzenlerini
sen krallardan kaldın İstanbul
ama hiç bir vakit kral kalamazsın
sen Anadolu değilsin ey İstanbul
bu sömürge düzenini sonuna dek sürdüremezsiz

gün olur bir çocuk gibi güler Anadolun
gün olur bir çocuk gibi ağlar
benim aşkıım gencecik durur
benim aşkıım tam-taze
birkez onu tutup elinden indirdim dağlardan
fırtınalı denizlerden coşkun ırmaklardan geçirdim
şimdi o dağlardan yüce büyüklü ve kutsal bence
bırakamam kocakentlerin sokaklarına aşkıımı
bırakamam İstanbulun sömürge yaradılışına

ey benim yoksul halkım
şu benim aşk çağrımı biraz olsun duyar mısın
ey benim kazması küreği en büyük silâhi olan erlerim
sevinin coşkun aydınlığına yürüyünüz
milyonca yüreğim var milyonca elim
siz hiç korkmadan ilerleyiniz
hepinizi sevmeye ve okşamaya yeter yüreğim
çünkü bu yürekte kötülük yaşamaz
çünkü ben İstanbul değilim

ceyhun can

Sonu Sayfa 4 de)

İşçi Üniversitesi

Doç. Dr. Osman Nuri KOÇTÜRK

(Ankara Tıp Fakültesi Biokimya Kürsüsü)

Anayasamızın getirdiği yeni anlayış ve sosyal adalet ilkeleri, vatandaşların gelirden aldıkları pay kadar, öğrenme olanağının da adil kalıplara göre paylaşmalarını gerektirmektedir. Aslında milletlerarası ve toplum içi düzeyde gelir dağılımı ile bilgi dağılımı arasında da bir benzerliğin bulunduğu biliyoruz. Teknikte ileri olan ülkeler Dünya gelirden en üstün payı alırken, geri kalmış toplumlar bilgisizliğin hazırladığı ortam içinde sömürülmekten bir türlü kurtulamıyorlar. Toplum içi gelir dağılımında da aynı gerçeği görmek kabildir. Diplomayı elinde bulunduranlar parayı, parayı elinden bulunduranlar da diplomayı kolayca ele geçirip, bilmenin verdiği avantajlardan yararlanarak diğer sosyal gurupları ekonomik bir hegemonya altına alabilmektedirler. Toplu Sözleşme düzenine girildikten sonra kurulmuş ve güç kazanmış olan işçi sendikaları, federasyon ve konfederasyonları da bu gerçeği sezmişler, çalışanların zamanla bilinçlenmesi, işverenle eşit koşullar içinde hakkını savunabilmesi için eğitim çalışmalarına öncelik tanımışlardır. Toplu İş Sözleşmesi Kanununu hazırlayanlar sendika gelirlerinin %5 kadarının eğitim çalışmalarına sarfedilmesini öngörmekle, yeni ve ileri düzenin başarıya ulaşmasında eğitimin yerini de tesbit etmiş bulunuyor. Nitelikli işçi kuruluşları zaman zaman tertipledikleri seminerler, konferanslar ve kurslarla eğitime ayırdıkları parayı kanuna uygun bir şekilde harcamaktadırlar. Sendikalarda eğitim ve araştırmaya tahsis edilmiş kadrolar ve bu kadrodan ücret almakta olan yeterli ve yetersiz elemanlar vardır. Fakat bütün bu çalışmaların temelinde çalışanların bilinçlenmesi için yeterli olup olmadığı da tartışılması gereken bir konudur.

Sermaye ve Diploma:

Yüksek öğrenim yapabilmek için, sınırlı yaşama düzeyine girmiş bir toplumda belirli bir gelire sahip olmak gerekmektedir. Eskiden olduğu gibi Devletin koruyucu kanatları altına sığınarak çok çalışmak suretiyle başarıya ulaşma olanağı artık iyice tıkanmış bulunuyor. Türkiye'de üniversiteye girebilmek için bir test imtihanını kazanmak ve daha sonra da öğrenim süresince ayda ortalama 400-500 TL. bir gelir sağlamak zorunludur. Orta halli ailelerin sıkıntı içinde sürdürebildikleri bu korkunç düzene işçi ailesinin direnmesi beklenemez. Bundan dolayı işçinin çocuğu da babası gibi işçi ol-

maktadır. Beri taraftan üstün gelir sınıflarına mensup ailelerin çocukları, Üniversite giriş imtihanlarını kaza namasalar bile, büyük şehirlerde açılan ve ticari maksatlarla kurulmuş bulunan yüksek okullara girme ve belirli bir süre içinde diploma alma olanağını ellerinde bulunduruyorlar. Özel yüksek okulların, dişçilik, eczacılık, mühendislik, kimya mühendisliği gibi para kazanan meslek okulları oluşu ve örneğin özel ilahiyat yüksek okulu ile öğretmen okullarının açılmaya gayet enteresan bir gelişmedir. Yılda 6000 T.L. kadar ücret talep eden özel yüksek okullar, parası olana yüksek öğrenim olanağı hazırlayan ticari kuruluşlar olarak sermaye sahiplerinin çocuklarında diplomayı elde bulundurma olanağını hazırlamakta, başka deyimle işverenin oğlu da işveren olmaktadır. Sosyal adalet ilkesine aykırı düşen bu anlayış ve düzen İşçi Sendikalarının alacakları köklü tedbirlerle değiştirilebilir kanısındayız. Anayasamız bütün vatandaşlara eşit bir öğrenim olanağı sağlanmasını öngörmüş olduğu için, sendikalar kendilerine kanunlarla verilmiş olan görevi gereği gibi yapma ve işçilerden başka, onların kabiliyetli çocuklarına da yüksek öğrenim yapma imkânını hazırlama durumunda bulunuyorlar. İşverenler, kendi yakın çevreleri kuvvetlendirmek ve bilinçlendirmek için bir seferberliğe girişmiş durumdadırlar. İstanbulda kurulmuş olan bir öğrenim tesisi, bazı üniversitelere ya pılan portesi büyük mali yardımlar ve Atatürk tarafından değişik amaçlarla kurulmuş olduğu halde, üstün gelir çevreleri ile orta halli ailelerin çocuklarına öğretim olanağı sağlayan Türk Eğitim Derneği yer yer yapıları çalışmaların örnekleri durumundadırlar. İşverenin daha çok yabancı dilde öğrenim yapan yüksek ve orta öğrenim kuruluşlarına müzahir olması da gayet manidar bir gelişmedir. Bu kuruluşlardan yararlanan ve böylece olup bitenleri çalışanları çıkarına uyarlı bir şekilde eleştirme gücüne sahip çıkacak işçi çocuğu parmakla sayılmayacak kadar azdır. İşverenler malî imkânlarını harekete getirerek kendi çocuklarından başka yetişmiş teknisyenleri de amaçlarının hizmetkârı haline getirirlerken, işçiler bu imkânlardan mahrum bir ortamda haklarını savunmaya çalışıyorlar. Türkiye'de diploma bu yoldan parayla hizmetine girmiş bulunuyor. İşverenler profesör genel sekreterler, doçentlerden müşavirler istihdam edebili-

mekte işçiler ise, sağlıklarını garanti altına almak için kurdukları hastahanelerde hekim çalıştırabilmek için onlara hak ettikleri ücretin üç derece üstünü ve ayrıca 2500 TL. tazminat ödemeye mecbur kalmaktadırlar.

Avuç dousu para karşılığı işçi hizmetine giren sosyal sigorta hekimlerinin işçiyeye gereği gibi bakmadıkları ve onlarla ilgilenmedikleri sık sık duyulan bir şikâyet konusudur. Bu gerçek çalışmaların diplomayı da ele geçirmeleri gerektiğini açık ve seçik bir şekilde göstermiş bulunuyor. İşçi aileden gelme ve işçi üniversitesinin Tıp Fakültesinden yetişme bir işçi hekiminin hastasına daha iyi davranacağını önceden tahmin edebiliriz. İşçi Üniversitesinden yetişmiş bir iktisatçı bir mühendis bir hukukçu çalışanların meselelerine daha iyi eğilebilecek ve onların haklarını daha iyi savunabileceklerdir.

Hegemonya:

Rockefeller ve diğer Amerikan yardım kuruluşlarının geniş yardımları ile geliştirilmiş bir Hacettepe Tıp Merkezi kısa süre içinde Üniversite haline gelmekte, İngilizce öğrenim yapan Orta Doğu Teknik Üniversitesi hükümetten ve iş adamlarından geniş mali yardımlar görece genişlemektedirler. Erzurum'daki Atatürk Üniversitesi şimdilik anlaşılması güç bir eğitim uyguluyor. Çalışanlar ise asırlarca içinde yaşadıkları alaca karalıktan, kurslar, konferanslar ve seminerlerle kurtulmaya çalışırken, bunların hizmetine girmiş memleketçi aydın sayısı parmakla sayılacak kadar azdır. İşçilerin kurdukları eğitim örgütlerinin de şu veya bu şekilde yabancı sızmalara veya yabancılarla yakın ilim adamlarının baskılarına maruz kalmış bulunması, bilinçlenmeyi bir şaşırtmaca haline getirmiştir.

Yabancı öğretim üyeleri ile yabancı dilde veya davranış içinde bir anlamı ile yabancı sermayenin hizmetine girmiş olan yüksek öğrenim kuruluşları peşi peşi şine çoğalırken, hayatını kölgü ile kazanan işçi guruplarının milli ve Türkçe eğitimi, yapan yabancı etkilerden arınmış memleketçi bir Üniversite kurmaları dengeyi sağlama bakımından çok zorunludur. Sendikalar malî güçlerini birleştirerek ve yürürlükte olan kanunlardan yararlanarak böyle bir Üniversiteyi kurabilirler ve en kısa zamanda kurmalıdırlar. Böyle bir Üniversitenin kurulması ve çalışanların meselelerine eğilmesi, Türkiye ekonomisini müs-

bet yönde etkileyecek ve çalışanlarını yaşantılarına bilim gücünü katacaktır. İşçi çocuklarına sağlanacak yüksek öğrenim yapma olanağında, işçi meselelerinin bilimsel açıdan incelenip araştırılması, yayınlar ve müşavirlik görevi ile bu kuruluş çalışanları üzerindeki bilimsel hegemonyayı zayıflatacak bir kuruluş olacaktır. Birkaç sermaye sahibi ile Üniversiteden ayrılan veya ayrılmaya lüzum görmeden çalışmalara katılan üçbeş öğretim üyesinin özel yüksek okul açmalarına müsaa-

Mali Güç:

Sendikaların bugünkü mali ile küçümsenemeyecek bir mali güce sahip olduklarını gayet iyi biliyoruz. Fakat sermaye sahipleri gibi bazı sendikalar da bu mali güçlerini yanlış bir istikamette kullanmakta ve ölü yatırımlara girişmektedirler. Bir bina satın alıp kiraya vermek, yahutta lüks arabalar satın alıp gününü gün etmek, sendika merkezlerini lüks eşya ile donatmak çalışanlara bugün olduğu gibi gelecekte de birşey kazandırmayacaktır. Çüü yatırımından vazgeçip, mevcut imkânları entelektüel gücün gelişmesine yatırmak ve çalışanların bugünü kadar geleceğini de Türk toplumu ile birlikte garanti altına almak gerçek bir yurttenseverlik olur.

Sendikalar K. nunun eğitime harcamalarını emrettiği gelir miktarının yarısını işçi üniversitesine tahsis etmeleri halinde, Türkiye'nin en

güçlü üniversitesinin işçilerimiz tarafından kurulacağına inanıyoruz. Bu üniversitenin kurulması için yabancı ülkeler ile kuruluşlardan yardım almamaya bilhassa dikkat etmek lazımdır. Çünkü teşebbüs duyulur duyulmaz aziz dostlarımızın he men harekete geçeceklerini mali ve teknik imkânlarını ayaklarımızın altına sermek isteyeceklerini daha bugünden biliyoruz.

...ve Hükümet:

Yüksek öğrenim çağını idrak etmiş ve buna hak kazanmış olmasına rağmen ve tandaşlara bu olanağı hazırlamayan hükümetin, bu teşebbüsü sevinçle karşılaması ve işçi kuruluşlarına teşekkür etmesi gerekir. Diyarbakır, Trabzon ve Erzurum Üniversitelerinde bir takım güçlüklerle karşılaşan yöneticiler, çalışanların maddi ve manevi fedakârlıklarla tesis edecekleri bir Üniversiteye kendî güçlerini de katmalıdırlar.

Demokrat düzenin gerektirdiği ve kanunların müsaade ettiği bir uygulama, çalışanlar tarafından benimzenince, onların iş başına getirdiği hükümetlere de buna yardımcı olmak düşer. Yabancı çevreler bu işe so kulabilirlerse onlar da bu teşebbüsü alkışlayacak ve eğer sokulamazlarsa o zaman muhtemelen dolaylı sabotajlara girişeceklerdir. Fakat bağımsız bir ülke olan Türkiye'de hayatını alın teri ile kazananların bundan etkilenceklerini pek tahmin etmiyoruz. Türk işçi hareketi ve ekmeklerini güçleri ile kazanan çevreler kendi teşebbüslerini kendî imkânlarıyla ile gerçekleştirecek kadar kuvvetlidirler.

DİSK GENEL BAŞKANI, BAŞBAKANA PROTESTO TELGRAFI GÖNDERDİ

(Başarafa Sayfa 1 de)

Ülkemizde bir işçi konfederasyonu varken bunun tutum ve eylemiyle Türk işçi sınıfının temsilciliğini kaybetmiş olması sonunda DİSK kurulmuştur.

Hükümetin, Türk işçi sınıfının çeşitli sorunlarını işçi konfederasyonları ile görüşmesi tabiidir. Fakat bu konuda tek yanlı hareket edilmesini demokratik düzenin kurallarına ve hükümetin tarafsızlık ilkesine aykırı buluyor, davranışlarınızı şiddetle protesto ediyoruz. Saygılarımızla,

DİSK TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Genel Başkanı

Kemal TÜRKLER

TÜRK - İŞ GENEL SEKRETERİ İHZAREN CELBEDİLECEK

DİSK'e haksız ve dayanaksız isnatlarda bulunan Tercüman Gazetesi fıkra yazarı Kadircan Kafılı ve kendisine aynı nitelikte demec veren Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç aleyhine dava açılmıştır. İstanbul Toplu Basın Mahkemesinde açılan duruşmaya sanık Kadircan Kafılı gelmiş, ancak sanık Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç gelmemiştir. Mahkeme Halil Tunç'un ihzaren celbine karar vermiştir. Bu bakımdan gelecek duruşmaya Halil Tunç polis aracılığıyla getirilecektir.

Tarihin Sesi ve İşçi Sorunları

(Başarafa Sayfa 1 de)

lumları yönetenlerin, ya da toplum hareketlerine yön verenlerin nelere dikkat etmesi, nelerden sakınca duyulması gerektiği çıkıyor ortaya. Bu bakımdan, insanların süresiz olarak dönüşmeleri, düşün gücünün oluşum içinde bulunduğu; toplum hareketlerinin, böyle bir oluşuma paralel olarak aşamalar yaptığını unutmamak gerekir. Bütün bu gerçekler dile gelip sorumlu insanlara şunları haykırmaktadır: Yirminci yüzyılın burasında; insanlar, artık orta çağ karanlıkları arasında kalan metodlarla yönetilemezler. İnsanlar, gitgide kendilerinin ne olduğunu, ömürlerini nasıl tüketmeleri gerektiğini anlamışlardır; ama yine de geri kalmış ülkelerde; insanların, tarihi akışı yönünde uyandırdıkları saptanamadığından, insan onurunun çok altında bir yerde duran dengelessiz bir düzen içinde ülkenin yönetimi sürdürülmek istenir. Bu tutum yanlıştır ve bir burjuva egoizminin yanında bir yerde bulunur, çünkü üretimde büyük payı olan işçiler, emeğinin karşılığını isteyecek ve bunu alabilecek bir gücü kendilerine kazandırmışlardır. Emeğin nedir, sermaye nedir? sorularını yanıtlayabilen işçiler, türlü-çeşitli düzenbazlıklarla uyutulamazlar ve ihanetten, tehditten korkarak köle olacak ve boyun eğecek çağda değildiler. Geri kalmış ülkelerin yönetimini elinde bulunduranlar, bu insancıl saptamalarla kafalarını yormazlar, burjuvaların zorlamaları ile dengesiz bir ekonomik düzeni sürdürmek isterlerse ya da doğrudan doğruya burjuvaları temsil ederlerse; birgün burjuva egoizmi, onların barınması için sığınak olmağa yetmez...

Bugün geri kalmış ülkelerde, sosyal akımları iyi bilen, tarihin akışı yönündeki gelişmelerini izleyen sosyologlar, yönetimi elinde bulunduranları uyarmaya devam etmekte ve bunu aydın kişilerin yapacağı bir görev saymaktadırlar. Çünkü geri kalmış ülkelerin ekserisinde yönetimi elinde bulunduranlar burjuva egoizmi yüzünden bir sosyal adalet düzeninin kurulmasına ve sosyal adalet düzeninin kayıtsız-şartsız kurulmasını isteyen işçi toplumuna karşıdır. Oysaki gerçekler ortada durmaktadır; işçiler kendilerinin de insan olduklarının ve insan gibi yaşamalarının gerekli olduğunun farkındadır. Böyle bir bilinci kazanmış insanlara; kaba güçle, bir takım düzenbazlıklarla karşı gelinmez. Bu bakımdan geri kalmış ülkelerde siyasal iktidarı elinde bulunduranlar, tarihin sesini duyarak, işçi sorunlarına çözüm yolu bulmak zorundadır.

İşçiye karşı bir işçi örgütü

(Başarafa Sayfa 1 de)

rekt olarak ilgilendiren «İş kanunu değiştirilmelidir» sözü ile iş kanunu tasarındaki maddeler çok ilgi çekicidir ve üzerinde uzun uzadıya düşünülmesi gereken bir konudur. Çalıştırdığı işçilere 3008 sayılı iş kanununun işçiler lehine olan hükümlerini uygulamayan, yeni işçi alırken sendikaya kaydolmama koşulu koyan ve sendikaya kayıt olanların işine son veren (Bu işleri yapmayanlara sözümüz yok) özci sektör işverenleri yeni iş kanunu tasarısı ile memnun olmuşlardır her halde.

Politik güçler, sosyal adalet düzeninin yerleşmesi ve çalışanların sosyal güvenlik içinde bulunmalarının gerekli olduğuna inanmışlardır ve bu yolda çaba harcayacaklarını söylemelerine rağmen 1967Türkiye sinde yeniden düzenlenmesi ön görülen iş kanunu, işçiye bir şey kazandırmıyandı, sendikalizmi ve iş güvenliğini yok edici ve 1936 iş kanununun a-ratıcı niteliktedir.

Örneğin: Tasarının 17. Maddesinin 2 numaralı bendi:

«İşverene veya onun ailesi üyelerinden birine ya da işverenin başka bir işçisine satışması ve ya gözdağı vermesi» kademli ve görevi ne olursa olsun, hiç bir tazminat ödemedi işçinin işten çıkarılmasına yeter sebeptir.

İşin en acı yönü ise 1936 meclisinde işçi temsilcisi bulunmazken, 1967 meclisinde işçi olan hem de sendikacı bulunanların bu kanunu desteklemeleridir.

Kendini memleketimizin işçiden yana ve en güçlü örgütü sanan Türk-İş, bu yeni tasarıdan bu güne kadahic bahsetmemektedir. Edemez çünkü: yeni tasarımı hazırlayan komisyon başkanı yönetim kurulu üyesi bulunan Kaya Özdemir oğlu, yine bu tasarının çıkması için oy verenler sırayla Hasan Türkay Türk—İş başkan vekili Enver Turgut ile Mustafa Ertuğrul yönetim kurulu üyeleridir.

İşçiler aleyhine görüşleri savunan milletvekillerini seçimler sırasında işçi düşmanı ilan etmeyi yeterli bulan ve buna partiler üstü politika diyen Türk—İş acaba işçiler aleyhine olan bu kanunun hazırlayıcısı ve oy vericisi olan yönetim kurulu üyelerini ve başkan vekilini seçimlerde işçi düşmanı ilan edecek mi? İşçiden yana olan örgüt o zamanı beklemez der hal bu üyelerini haysiyet divanına verir. Ama Türk-İş'ten böyle bir aşama beklenemez bundan önce yapılanlara da susarak işçi aleyhine çalıştığını göstermiştir. (vergi indirimi)

Sendika yöneticileri ve işçiler kend haklarına sahip çıkmadıkları sürece, işçi haklarından söz etmek güç lünlükten öteye gidemez. İşçi haklarını korumak için ne gerekiyorsa sendikalar onu yapmakla yükünlüdür. Özel sektörün iş kanununun değiştirilmesi istemleri ve aşağı yukarı bu istemlerinin karşılığı niteliğinde olan yeni iş kanunu tasarısına karşı işçi haklarını korumakla yükümlü olan sendikalar, ne hazindir ki hiç seslerini çıkarmamaktadırlar.

İsveçte Sendikaların Politik Ortama Katılışı

Sonu Sayfa 4 de)

başına girmişler, sendikalar çabaları mali yoldan desteklemişler, sınıfların ihtilâflarını işçiler yararına çözümlenmesine çalışmışlardır. Ülkenin her tarafına dağılan sosyalistler işçilere sendikalarda toplanmanın faziletlerinden söz etmişler, sendika şubeleri kurmuşlar ve işçileri sosyalizme ve sendikaya inandırmışlardır.

1898 yılında SDAP'in yardımları ile güçlenmiş olan sendikaları temsil etmek üzere kurulmuş olan LO (İsveç İşçi Sendikaları konfederasyonu) sendikaların amaçlarına varabilmek için parti ile olan ilişkilerinin devamını kabul etmiştir. LO'nun 1898 deki ilk tüzüğü bu ilişkiyi şöyle düzenliyordu: LO üyesi olan her sendika üyelik tarihinden başlamak üzere, üç yıl için de SDAP ve üye olmak zorundadır. Bu şartı yerine getirmeyen sendikalar derhal LO'dan ihraç edileceklerdir.

1900 yılında toplanan LO kongresi bu maddeyi şöyle değiştirmiştir. LO Genel merkezi kendi üyesi olan her mahalli sendikayı Sosyal Demokrat partinin o yerdeki şubesine üye olma ya teşvik edecektir.

1909'da toplanan kongre ise daha değişik bir karar almış ve bundan böyle LO tüzüklerinde herhangi bir siyasi parti ile organik bağlar kurulmasına dair bir maddenin yer almamasını kabul etmiştir, fakat alınan bu kararın Sosyal Demokrat parti ile sendikalar arasındaki dayanışmanın ortadan kalkması şeklinde anla-

şılmaması gerektiğini, parti ile sendikaların arasında ki bağlılığın devam edeceğini ve İsveç işçilerinin Sosyal Demokrat partiyi işçi hareketinin politik alandaki şampiyonu olarak kabul ettiklerini kongre açık olarak belirtmiştir.

1909 yılından sonra LO tüzüklerinde çeşitli değişiklikler yapılmış fakat 1909 yılında alınan karara sadık kalınarak bir parti ile bağ kurulmasına dair hiç bir madde tüzüğe dahil edilememiştir. Buna rağmen LO ile SDAP arasındaki yakın ilgi devam etmiş ve LO ile sendikaların kongrelerinde de sendikalar devamlı olarak temsil edilmişlerdir.

Sosyal Demokrat Partinin tüzüğü sendikaların toptan üyelik yolu ile partiye üye olmalarını kabul etmiştir. Bir sendikanın yürütme kurulu SDAP'ye üye olma kararı verdiği zaman o sendikaya bağlı bütün işçiler doğrudan doğruya SDAP'in üyesi olmaktadır. Üyeler arasında partinin üyesi olmak istemeyenler çıkarsa bunlar parti dışında bırakılmakta ve böylelerinin sendika üyeliği devam etmektedir. Son tahminlere göre toplu üyelik yolu ile 600.000 işçinin SDAP üyesi olduğu sanılmaktadır.

İlk kuruluş yıllarında doktriner bir parti hüviyeti ile ortaya çıkan Sosyal Demokrat parti işçilerle temas geldikçe, onların istek ve dileklerini öğrendikçe doktriner havasını kaybetmiş ve gerçekçi bir parti olmaya başlamıştır. Politika anlayışındaki bu olumlu değişime yüzünden SDAP İsveçte kendisine geniş bir etki alanı kurabilmiş ve son seçimlerde oyların % 50.5 ini alabilmiştir.

Az gelişmiş ülkelerde sendikaların sosyalist partileri gerçekçi olabilmeli, sendikalara yardımcı olmalı ve işçi dostu olduklarını işçiye ispat etmelidirler. Ancak ondan sonra sendikalar ile sosyalist partiler arasında özlenen işbirliği gerçekleşebilecektir.

Bütün yollar ekonomik bir ortamdan geçer

(Başarafa Sayfa 1 de)

da bir yerde yaşamak demektir. Oysaki bir insanın yaşayabilmesi için, yani insan gibi yaşayabilmesi için, düşünülmesi ve bir çözüm yolu bulunması gereken bir çok sorunları var, insanın kendi sorunları...

Ruh bilimciler, bıkınadan, tükenmez bir çaba içinde insanı aramaktadır. İnsan, böyle bir çalışma ve çaba harcanacak kadar değerli bir varlıktır. Bu bakımdan her şeyin önünde ve üstünde insan vardır. İnsanların, kendi varlık nedenleri dışında kalan ve metafizik bilimin ötesinde bir yerde başlayan sorunları ve bunların çözümlenmesi konusu bugünkü dünyada, metafizik çalışmalardan daha fazla önem kazanmaktadır. Çünkü insanın ne olduğunu - ne olmadığını aramak yerine; insanın yaşamasını sağlayacak sorunları incelemek, gereklerini tutup kolundan ortaya çıkarmak olumlu bir çalışmanın yönü ve metafizik çalışmaya çizgisini geçen gerçeklere dayalı çalışmanın yolu olur. Böyle bir açıdan

bakılacak olursa; toplumun tümünün sorunları, insan gözlerinin önünde birikir. İşte o zaman toplumun sorunları çözüm yolu arar. Bu konuyu inceleyen, düşünen insanlar, bir noktaya geldikleri an insanlık ilişkilerinin başında, ekonomik nedenlerin durduğunu görür. Kişioğlunun bencil duygularının yanı başında duran ekonomik nedenler; en iyi bir şekilde, en haklı bir düzeyde çözmeye kimse yanaşmaz; çünkü bu problemi çözebilmek için politik ağırlığı olmalıdır insanların; bu güç bugünkü dünyada burjuva sınıfının elinde bulunmaktadır. Bu bakımdan bütün insanlar için bir dü-

ya cennetinin kurulması imkânsızdır. Oysaki dünya cennetinin anahtarı sosyal adaletle dayalı bir ekonomik sistemin duvarında asılı durmaktadır ve bu anahtarı burjuva sınıfın egoist söz ve davranışları kapamaktadır. Sayıları bir avuç denecek kadar az olan haramzade sınıf kişileri kendi aralarında bir köprü kurmuşlar, birbirleriyle ahenkli bir çıkar ortaklığına sürdürmektedirler. Bu haramzade ortaklığı sahte bir güç olarak halkın büyük çoğunluğunun karşısına çıkmakta ve halkın bütün yollarını tıkamaktadır; hem de kurnazlıklarını, sömürü usullerini halkın gözünden kaçırmak...

SENDİKA — Fikir ve Sanat Gazetesi

Sahibi : Türkiye Maden - İş Sendikası Karabük Bölge Merkez Şubesi adına : Nuri Kara

Bu sayıda sorumlu yönetmen: Remzi İnanc

Yönetim Yeri : Hürriyet Caddesi, No: 86, Maden - İş Sendikası, Karabük

Dizgi ve Baskı : Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. Ankara